

**Niedźwiadek, Agnieszka /
Niedźwiadek, Rafał**

**Badania ratowniczo-weryfikacyjne na
osadzie wielokulturowej w Dąbrowie w
Lublinie**

Archeologia Polski Środkowowschodniej 2, 136-141

1997

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

AGNIESZKA I RAFAŁ NIEDŹWIADKOWIE

BADANIA RATOWNICZO-WERYFIKACYJNE NA OSADZIE WIELOKULTUROWEJ W DĄBROWIE W LUBLINIE

W dniach 26 sierpnia - 19 września 1996 r. zostały przeprowadzone ratownicze badania archeologiczne w Dąbrowie w Lublinie. Miejsce prac usytuowane jest kilkadziesiąt metrów na zachód od ośrodka wypoczynkowego „Dąbrowa” (ryc. 1: A), było już wcześniej znane jako stanowisko wielokulturowe. Pracownicy Katedry Archeologii UMCS prowadzili tu badania powierzchniowe podczas przygotowywania terenu pod zalew. Badania sondażowe przed przystąpieniem do budowy restauracji „Dąbrowa” prowadził Konserwator Zabytków Archeologicznych w 1974 r. (A. Kutyłowski 1975, s. 318). W latach 1984-1985 w północnej części wchodzącego w zalew cypla pracownicy Działu Archeologii Muzeum Lubelskiego podjęli badania wykopaliskowe. Na ich podstawie ustalono, że teren ten był zasiedlony od neolitu aż do wczesnego średniowiecza, a najstarsze ślady osadnictwa datuje się na 3000-2500 lat p. n. e. (A. Kloss 1985, s. 7).

Powodem wznowienia prac było niszczenie przez wody Zalewu Zemborzyckiego południowej części stanowiska. W nadbrzeżnej skarpie zaobserwowano wyraźnie zarysowany obiekt, w dużej części już zniszczony oraz licznie występujący na powierzchni materiał ceramiczny. Badania poza eksploracją tego obiektu miały na celu sondażowe rozpoznanie niezalesionego terenu cypla, w celu określenia zasięgu stanowiska, jego wartości poznawczej oraz charakterystyki kulturowej.

Badania rozpoczęto od eksploracji zniszczonego obiektu, przecinając skarpe cypla na długości 8,30 m, równoległe do przebiegu linii brzegowej. Uzyskany w ten sposób profil, oznaczony jako A-B, przecinał eksplorowany obiekt na linii NW-SE (ryc. 1: A-B). Ponadto założono 10 wykopów o łącznej powierzchni około 1,2 ara (ryc. 1). Ich lokalizacja i rozmiary zostały w dużej mierze zdeterminowane przez licznie porastające cypel drzewa i krzewy. Dodatkowym utrudnieniem jest skomplikowana sytuacja stratygraficzna stanowiska. Erozyjna działalność wód i wiatrów oraz liczne współczesne wykopy spowodowały zniszczenie badanego terenu. Efektem tego jest zakłócony układ stratygraficzny warstw, przemieszanie materiału zabytkowego oraz bardzo słaba czytelność - a co za tym idzie - interpretacja występujących obiektów. Warto w tym miejscu nadmienić, że podobne spostrzeżenia przedstawiła A. Kloss (1985, s. 7) w sprawozdaniu z wcześniejszych badań.

Stanowisko ma charakter osadowy. W trakcie badań odkryto 7 obiektów (ryc. 1: B) będących pozostałościami

mi po jamach gospodarczych. Wspomniane utrudnienia nie pozwoliły na dokładne ustalenie ich zarysów. Generalnie można jednak stwierdzić, że zarysy poziome obiektów są nieregularne, w przybliżeniu owalne. Przekroje pionowe zaś, półowalne lub nieckowate, z wyjątkiem jamy nr 2 o przekroju trapezowatym. Stropy słabo czytelne w wyniku zniszczenia, ukazywały się na głębokościach od 10 do 30 cm, natomiast spągi występowały od 50 do 110 cm.

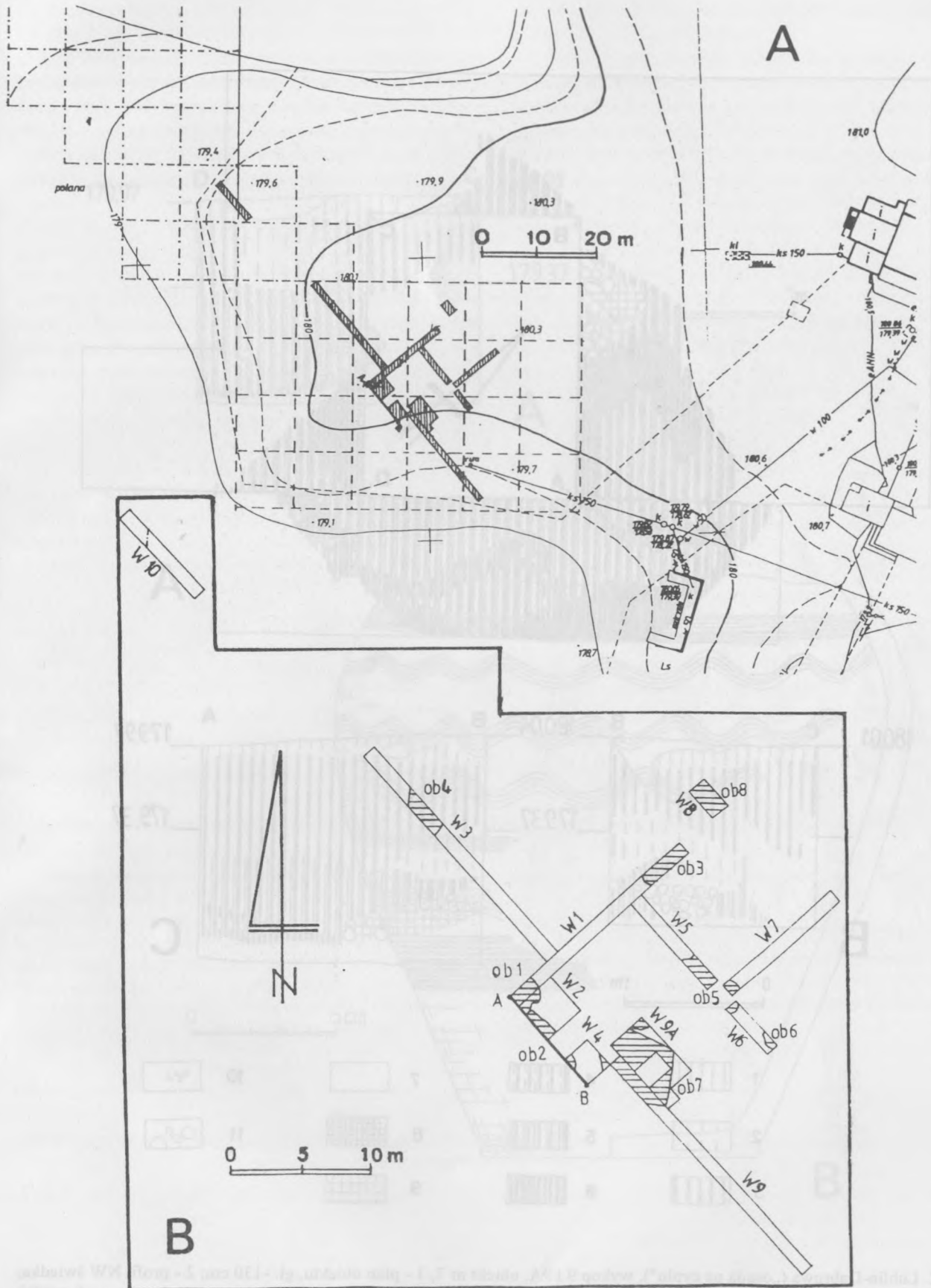
Lokalizacja odkrytych obiektów nie wskazuje na szczególną preferencję jednej z części przebadanego stanowiska. W nawiązaniu do badań A. Kloss można stwierdzić, że stanowisko posiada wyraźną kontynuację w kierunku północnym i zachodnim.

Prace potwierdziły wielokulturowy charakter stanowiska, ujawniając obecność na jego terenie osadnictwa mezolitycznego, neolitycznego, okresu wpływów rzymskich oraz wczesnego średniowiecza.

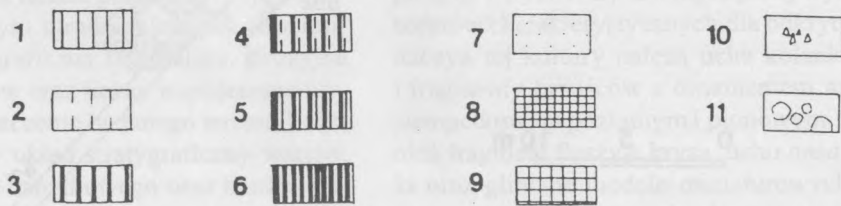
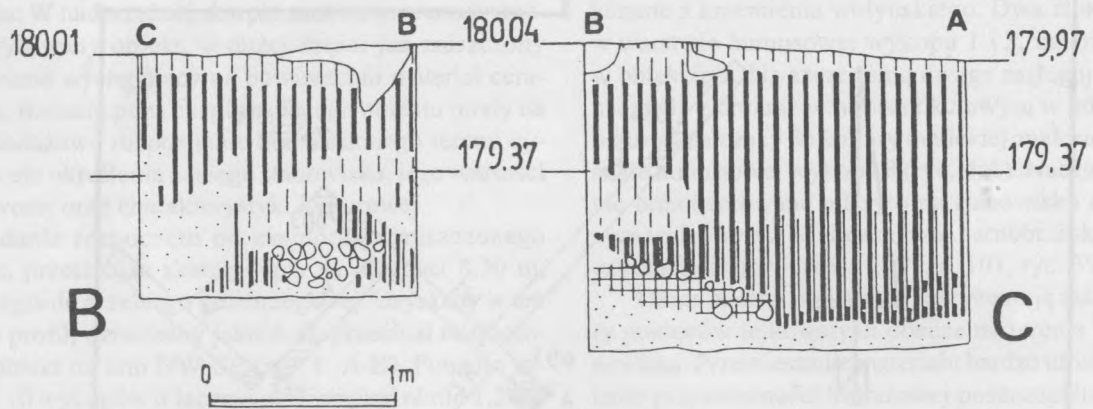
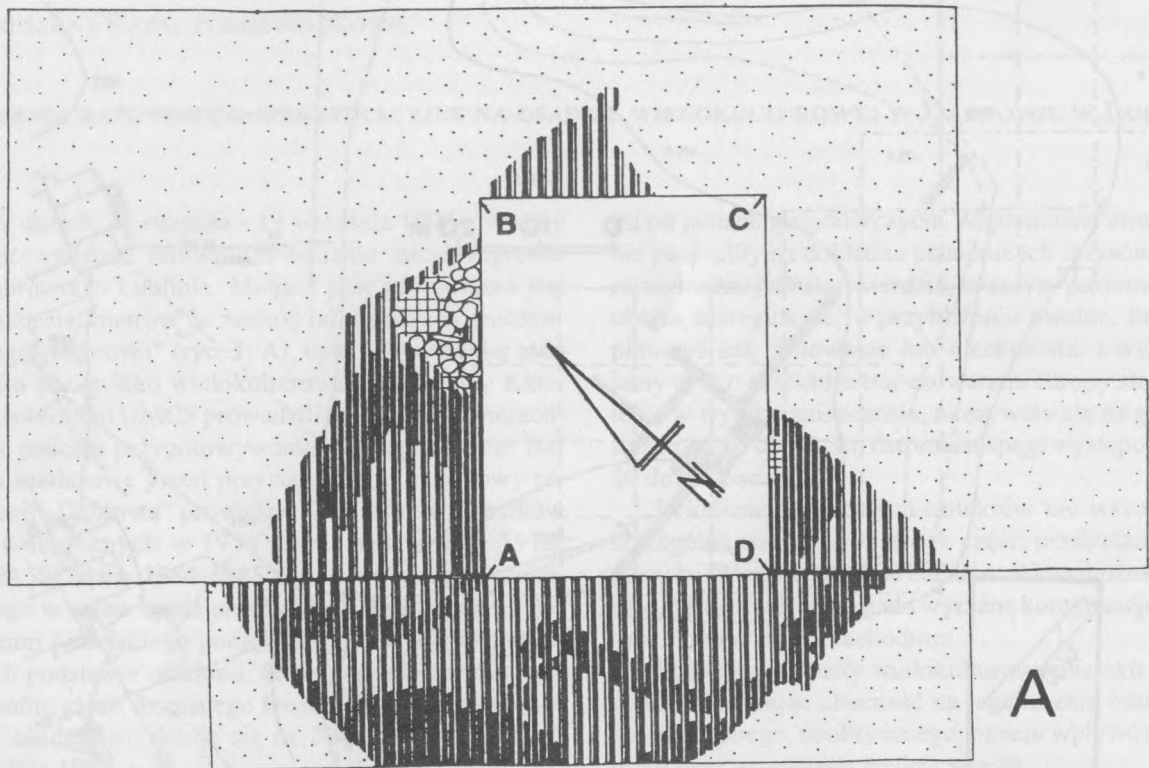
Najstarszymi pozyskanymi zabytkami są trzy mezolityczne zabytki krzemienne: zbrojnik, rdzeń i wiór, wykonane z krzemienia wołyńskiego. Dwa zlokalizowano w warstwie humusowej wykopu 1 i 3, natomiast trzeci w obiekcie 2. Na szczególną uwagę zasługuje fragment naczynia z ornamentem paznokciowym w górnej części brzuśca, należący do kultury malickiej znaleziony w warstwie humusowej wykopu 8 (ryc. 4: 1). Naczynie podobnie ornamentowane odkryto na stanowisku eponimicznym tej kultury w Malicach, woj. tarnobrzeskie (A. Kulczycka-Leciejowiczowa 1979, s. 101, ryc. 39).

Okres neolitu najliczniej reprezentują zabytki kultury pucharów lejkowatych obecne na terenie całego stanowiska. Przemieszanie materiału bardzo utrudniało ustalenie przynależności kulturowej poszczególnych obiektów. Wydaje się, że za obiekt KPL można uznać jedynie jamę nr 1 (ryc. 1: B). Do najczęściej występujących elementów charakterystycznych dla odkrytych tu ułamków naczyń tej kultury należą ucha kolankowate, wylewy i fragmenty brzuśców z ornamentem arkadowym oraz stempelkowym poziomym i pionowym. Pozyskano również fragment flaszki z kryzą, ucho *ansa lunata*, przęśliki oraz gliniane modele miniaturowych siekier i toporka z guzikowatym obuchem (ryc. 5: 2-4). Zabytki krzemienne KPL reprezentowane są przez fragment wiórowca, dwa fragmenty siekier z wióra i siekiere czworocienną z surowca świeciechowskiego (ryc. 4: 5).

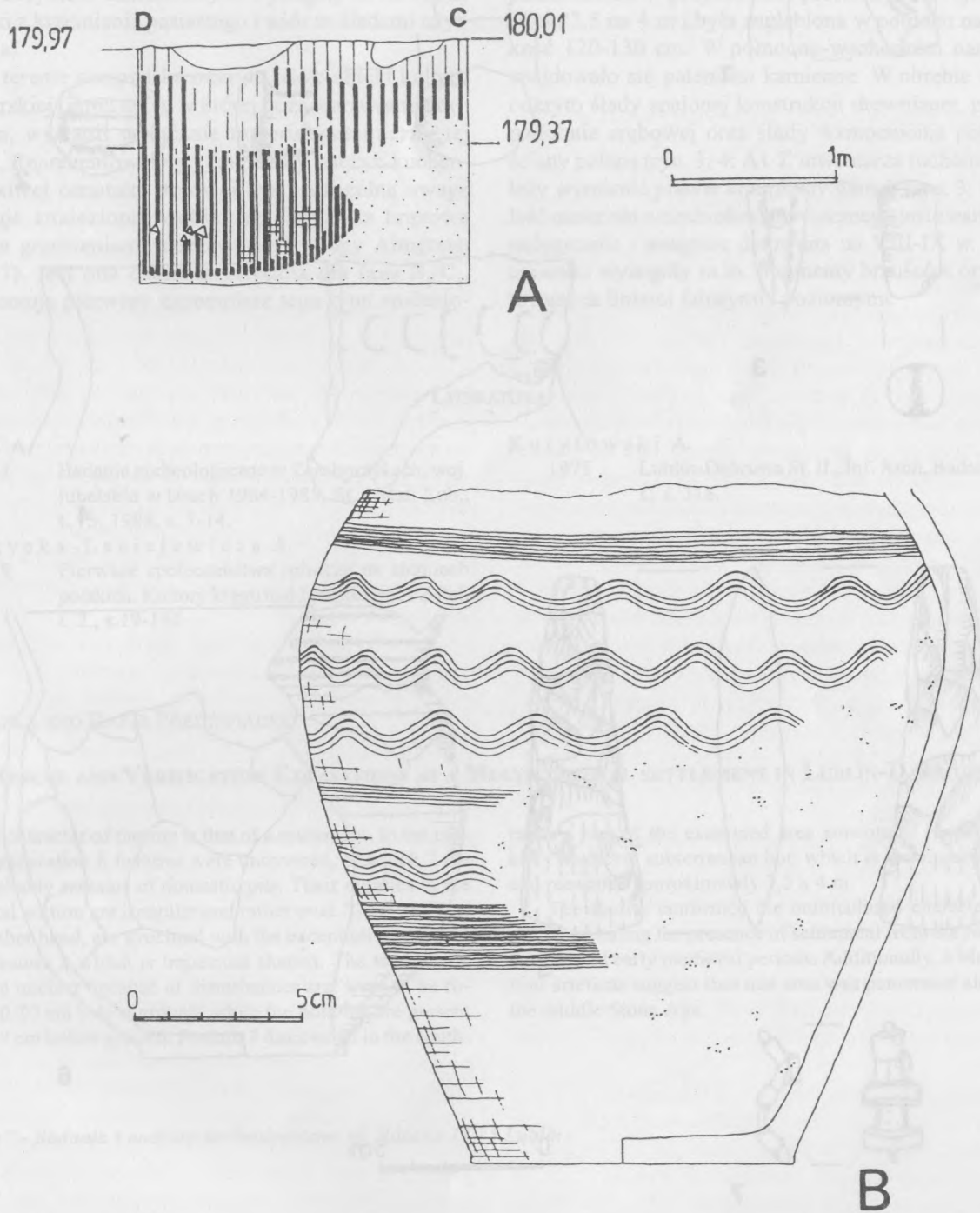
Okres neolitu reprezentuje również ceramika i zabytki krzemienne kultury amfor kulistych, występujące,

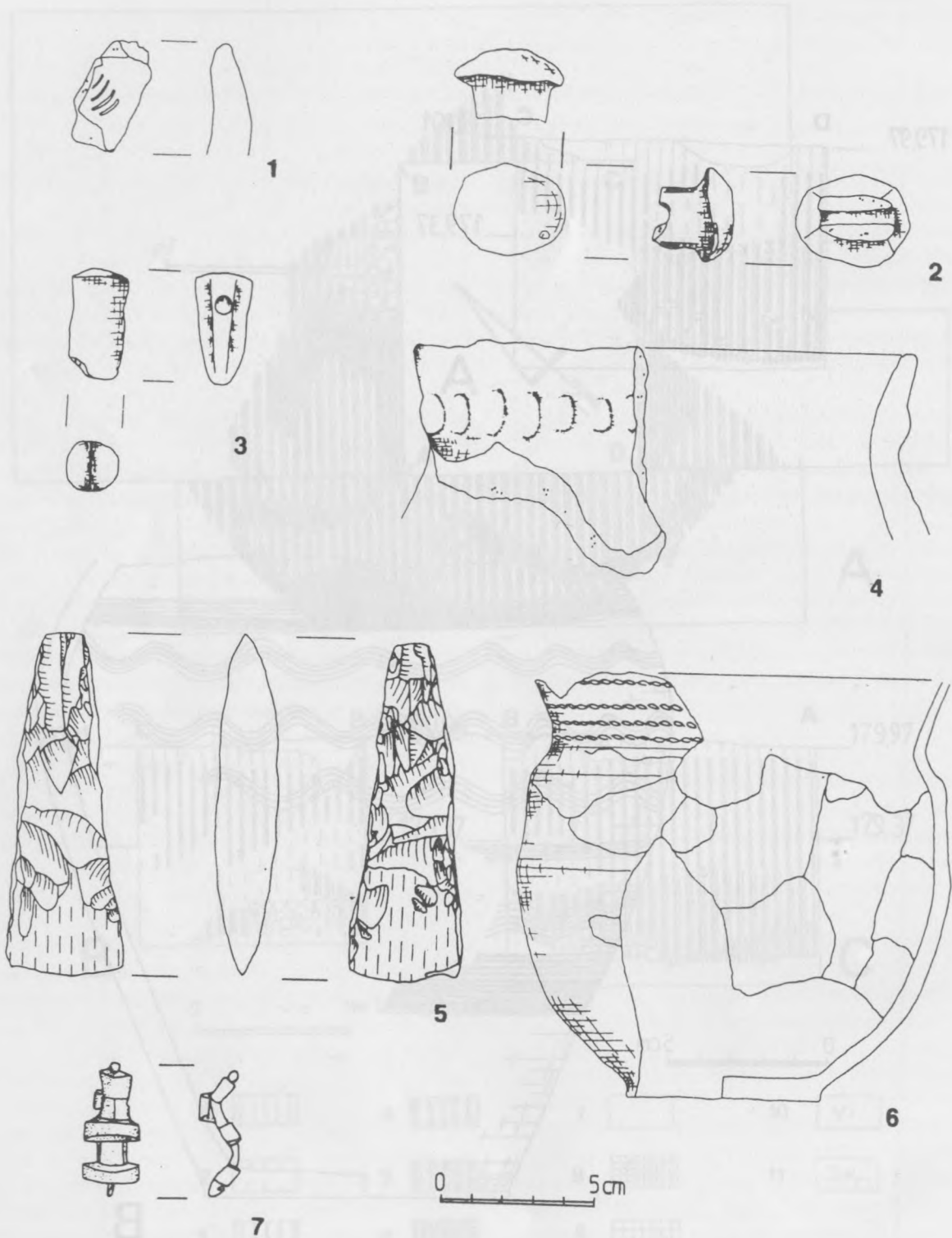
Ryc. 1. Lublin-Dąbrowa („osada na cyplu”); A - lokalizacja wykopów założonych w 1996 r. na tle siatki arowej; B - plan zbiorczy odkrytych obiektów; odkryte obiekty zakreślono.

Ryc. 2. Lublin-Dąbrowa („osada na cyplu”), wykop 9 i 9A, obiekt nr 7; 1 - plan obiektu, gł. -130 cm; 2 - profil NW świadka; 3 - profil NE świadka. Oznaczenia użyte dla warstw: 1-humus współczesny, 2 - zbielicowana ziemia, 3 - ciemnobrunatna ziemia, 4 - szara-czarna ziemia, 5 - czarno-żółta ziemia, 6 - ziemia przemieszana z węglami drzewnymi, 7 - jasnożółty piasek całcowy, 8 - polepa, 9 - nie wypalona glina, 10 - fragmenty ceramiki, 11 - kamienie.

Ryc. 3. Lublin-Dąbrowa („osada na cyplu”), wykop 9A, obiekt nr 7; A - profil SE świadka (legendę do szrafury podano przy ryc. 2); B - naczynie wczesnośredniowieczne, które zalegało w tym profilu.

Ryc. 4. Lublin-Dąbrowa („osada na cyplu”) - wybrane zabytki ruchome: 1 - fragment wylewu naczynia grupy malickiej; 2 - fragment miniaturowego glinianego toporka z guzikowatym obuchem (KPL); 3 - gliniana miniatura toporka (KPL); 4 - wylew naczynia KPL; 5 - siekiera krzemieniowa wykonana z surowca świciechowskiego (KPL), 6 - naczynie KAK; 7 - zapinka brązowa (OWR).

podobnie jak KPL w obrębie całego przebadanego terenu. Być może za obiekt tej kultury wypada uznać jamę nr 8. Wśród ceramiki KAK pozyskano kompletną czarukę z ornamentem sznurowym (ryc 4: 6), fragmenty brzuśców i wylewów innych naczyń z tym samym ornamentem, ucho, fragmenty den z charakterystyczną stopką. Wśród zabytków krzemiennych wystąpiły m.in. ostrze siekierki z krzemienia pasiastego i wiór ze śladami użytkowania.

Na terenie stanowiska odkryto także obiekt kultury przeworskiej (jama nr 3), w której poza warstwami stropowymi, wystąpił wyłącznie materiał ceramiczny tej kultury. Reprezentowały go fragmenty naczyń kuchennych i siwej ceramiki stołowej. Na szczególną uwagę zasługuje znaleziona w obiekcie 5 zapinka brązowa z trzema grzebieniami należąca do V grupy Almgrena (ryc. 4:7). Jest ona charakterystyczna dla fazy B₂/C₁. Reprezentuje pierwszy egzemplarz tego typu znalezio-

ny na terenie Polski południowo-wschodniej (informacja dr hab. A. Kokowskiego).

Dość licznie na całym stanowisku wystąpił również materiał wczesnośredniowieczny. Na okres przedpaństwa datowana jest jama nr 2 oraz obiekt nr 7, będący pozostałością po domostwie o konstrukcji ziemiankowej. Chata miała kształt w przybliżeniu prostokątny o wymiarach około 3,5 na 4 m i była zagłębiona w podłożu na głębokość 120-130 cm. W północno-wschodnim narożniku znajdowało się palenisko kamienne. W obrębie obiektu odkryto ślady spalonej konstrukcji drewnianej, prawdopodobnie zrębowej oraz ślady wzmocnienia północnej ściany polepą (ryc. 3; 4: A). Z inwentarza ruchomego należy wymienić prawie kompletny garnek (ryc. 3: B). Całość materiału wczesnośredniowiecznego jest zwarta chronologicznie i wstępnie datowana na VIII-IX w. Wśród ceramiki wystąpiły m.in. fragmenty brzuśców ornamentowanych liniami falistymi i poziomymi.

LITERATURA

Kloss A.

1991 Badania archeologiczne w Zemborzycach, woj. lubelskie w latach 1984-1985, St. i Mat. Lub., t. 13, 1988, s. 7-14.

Kulczycka-Leciejewicz A.

1979 Pierwsze społeczeństwa rolnicze na ziemiach polskich. Kultury kręgu naddunajskiego, PZ Pol. t. 2., s.19-164.

Kutyłowski A.

1975 Lublin-Dąbrowa St. II., Inf. Arch. Badania 1974 r., s. 318.

AGNIESZKA END RAFAŁ NIEDŹWIADEK

RESCUE AND VERIFICATION EXCAVATIONS AT A MULTICULTURAL SETTLEMENT IN LUBLIN-DĄBROWA

The character of the site is that of a settlement. In the process of excavation 8 features were uncovered, of which 7 are most probably remains of domestic pits. Their outlines in the horizontal section are irregular and rather oval. Their profiles, on the other hand, are synclinal with the exception of the profile of feature 2 which is trapezium shaped. The tops of the pits were unclear because of disturbances and were to be found at 10-30 cm below ground, while the bottoms are present at 50-110 cm below ground. Feature 7 discovered in the south-

eastern part of the examined area constitutes remains of an early medieval subterranean hut, which is rectangular in plan and measures approximately 3,5 x 4 m.

The studies confirmed the multicultural character of the site by revealing the presence of settlement from the Neolithic, Roman and early medieval periods. Additionally, 3 Mesolithic flint artefacts suggest that this area was penetrated already in the middle Stone Age.

„Archée” - Badania i nadzory archeologiczne, ul. Różana 17/35 Lublin